

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

HÚSVÉTTÓL ÚRNAPJÁIG

” Az Úr nem ment el, itt maradt.
Őbelőle táplálkozunk.
Óh különös, szent, nagy titok!
Az Istent esszük, mint az ős

törzsek borzongó lagzikon
ették-itták királyaik
húsát-vérét, hogy óriás
halott királyok ereje

szállna mellükbe – de a mi
királyunk, Krisztus, nem halott!
A mi királyunk eleven!
A gyenge bárány nem totem.

(Babits Mihály: Eucharistia; részlet)

◆ Június havában a katolikus egyház az Úrnapiját, az Eucharisztia éltető szentségét ünnepli. Babits Eucharistia című költeménye a kereszténységnek arra a meggyőződésére épül, amely Jézus kétezer éve az utolsó vacsorán elmondott ígéretén alapul: „Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, az bennem marad, és én őbenne.” (János-evangélium 6,56) Ez az Eucharisztia lényege, az ember és az istenség egymásban léte. „Az Úr nem ment el, itt maradt.” Ez a mi szentségünk. Az Eucharishtiában minden mise alkalmával, Úrnapiján pedig különösen is Krisztus misztikus testét és vérét ünnepeljük. Ám az Úrnapja nem áll egymagában, hanem egy nagyszabású ünnepsorozatot zár le. A sorozat húsvétal, Jézus halálának és feltámadásának ünnepével kezdődik, amelyet az úgynevezett húsvéti időszak követ,

benne Jézus Krisztus megjelenéseivel. A húsvét utáni negyvenedik nap a mennybemenetel ünnepe, aztán következik a Szentlélek elküldése, Pünkösöd, az egyház születésének napja, majd a Szentháromság vasárnapja, amely azért került a Pünkösöd utáni vasárnapra, hogy hálás visszaemlékezés legyen az üdvösség húsvétal és a Lélek elküldésével teljessé lett, megvalósult egész misztériumára, amely a Szentháromság műve. Végül mindezt az Úrnapja zárja. Ekkor azt ünnepeljük, hogy a beteljesedés nem befejeződik, az ünnepi sorozat nem múlik el, hanem meghosszabbodik jelenünk mindennapjaira, mert Krisztus, ezeknek az ünnepeknek a hőse, aki mindezt kiküzdötte számunkra, velünk marad szent testével és vérével az Eucharishtiában. Velünk marad: ez az Úrnap lényege.

Öt nagy tavaszi ünnep sűrűsödik egymás után, és így együtt az idő sodrába, az egész üdvtörténet sodrába, sőt, az időn túl, az örökkévalóság sodrába állít bele mindannyiunkat. Húsvétól Úrnapiig hétről hétre az ember sok ezer éves legmélyebb ősi zsigeri vágyát testesíti meg – hiszen ez az ünnep dolga –, a vágyat az örök életre, az örök boldogságra, és e vágy realitását, valóra válását mutatják fel. Amit húsvétól Úrnapijáig ünnepelünk, az nemcsak az egyházra, a közösségre tartozik, hanem az egyénre is, személyesen mindenkire, aki hajlandó az ünnepet többnek tekinteni egyszerű munkaszüneti napnál, és elfogadja azoknak az eseményeknek az igazságát, amelyekről az egyes ünnepek szólnak. Az, amire az ünnepsorozat visszaemlékezik, amit újra jelenvalóvá tesz, re-prezentál, mindenkivel történik, bármikor él; nemcsak a közösség története, hanem mindenkinek egyenként saját tulajdon lelki őstörténete, misztikus genezise Istenben. ◆

Juan de Flandes (1460–1519): A Feltámadás. A madridi (Spanyolország) Museo del Prado gyűjteményéből

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

SOROZAT –
KÉTKEDŐK, KERESŐK, KALANDOROK

A NŐ, AKI CSAK FÉRFIKÉNT LEHETETT ORVOS

Ha mindez egy vígjátékban zajlana, kissé megmosolyognánk. Pedig kétszáz évvel ezelőtt valóban megtörtént, hogy egy ír lány a világ egyik legbefolyásosabb orvosának pályáját futotta be, mert férfinak adta ki magát. Csak halálakor derült ki a titka.

- ◆ 1809-ben egy Margaret Bulkley nevű, húsz év körüli ír lány hajóra szállt az anyjával és néhány megbízható barátal, hogy Edinburgh-be utazzon. A fedélzeten azonban már James Barryként szerepelt, aki éppen az orvosi egyetemre tartott, hogy megkezdje a tanulmányait.

A családi tanács ezt az egyetlen lehetőséget látta célravezetőnek, hogy beteljesedhesen a lányuk álma. A tehetséges és ambiciózus Margaret orvos akart lenni, de akkoriban ez a hivatás tökéletesen el volt zárva a nők elől. Ahhoz, hogy az egyetemen egyáltalán szóba álljanak vele, férfinak kellett lennie, ezért – jobb híján – az elkövetkezendő ötvenhat évben férfinak adta ki magát.

Az edinburgh-i egyetemen gyanakodva fogadták az új diákokat. Alacsony volt, vékony, a hangja gyermekien magas, meg voltak győződve róla, hogy egy fejletlen kiskamasz-szal van dolguk. Márpedig fiatal fiúcskáknak nem jár orvosi képzés. Csakhogy a Bulkley család már jó előre felkészült az ilyen problémákra. Magas rangú jóakarójuk, David Steuart Erskine gróf, Benjamin Franklin barátja, George Washington levelezőpartnere szót emelt az érdekében, így Margaret – azaz most már James – háborítatlanul járhatott az intézménybe. Három évvel később le is diplomázott, majd frissen végzett orvosként Londonban tanult tovább, még hozzá a kor sztársebészeitől. Hamarosan felvették az Angol Sebészek Királyi Kollégiumába, és megkezdődhetett egy valószínűtlen karrier.

Kép: Profimedia – Red Dot

James Barry portréja az 1820-as évekből

A DÉL-AFRIKAI PÁRTFOGÓ

Az indiai gyarmatosítás és a napóleoni háborúk során hatalmasra duzzadt a brit hadsereg mérete és infrastruktúrája. Nagy tömegeket szívott magába a városi hajléktalanoktól és bűnözőktől egészen a jól képzett mérnökökig, orvosokig és a dicsőségre vágyó főnemesekig. Az állami költségvetésen kívül a meghökkentő összegekért vásárolható tiszti rangok is bőkezűen finanszírozták a hódításokat, így szinte természetesnek tűnt, hogy a fiatal Barry is ebben a közegben keresse a boldogulás lehetőségét. Miután néhány évig különböző angol városokban teljesített szolgálatot, Erskine gróf megint közbelépett. Levelet írt a dél-afrikai brit kormányzónak, és a figyelmébe ajánlotta a fiatal orvost. A tekintélyes nevű Lord Charles Henry Somerset altábornagy bizalmi pozícióba emelte Jameset: azzal bízta meg, hogy kezelje súlyos beteg lányát. A lány meggyógyult.

A húszas éveik derekán járó Barry ezzel a húzással nagyhatalmú barátot szerzett, aki hosszú évekig egyengette a pályáját. Az is könnyen lehet, hogy a barátságnál többről volt szó: több életrajzírója gyanakszik arra, hogy a lord valójában Margaret szeretője volt.

GYANÚS KAPCSOLAT

Barry és jóakarója kapcsolata sokakban gyanút keltett. Olyannyira, hogy a gróftól ellenségei 1824-ben homoszexualitással vádolták egy nagyméretű plakáton, amelyet egy fokvárosi hídon helyeztek el. A szöveg szerint valaki rajtakapta őket egy szexuális együttlét közben. A hatóságok komolyan vették a gyanút, és a kormányzót bíróság elé idézték. Ő szót sem ejtett James titkáról, bár az azonos neműek szexuális kapcsolata 1861-ig halálbüntetéssel volt sújtható. Mivel azonban ebben az esetben bizonyítékot senki nem tudott szolgáltatni, az ügy vége felmentés lett. >

Ismeretlen szerző miniatúrája a fiatal James Barry-ről

James a gróf személyi kezelőorvosa lett, majd mélyreható reformokat vezetett be. Minden korábnál több figyelmet szentelt a tisztaságnak, a megfelelő vízellátásnak és csatornázásnak, minden ellenkezéssel szemben javított az elmebetegek helyzetén, a lepratelepek ellátását szinte megszállottan fejlesztette. Sokat küzdött a rabszolgák körülményeinek javításáért is, de a legtöbb ellenkezést azzal váltotta ki, hogy a börtönbe zárt feketéket személyesen kereste fel. Megkérdezte őket, hogy bánnak velük, és minden erejével azon volt, hogy ennek a végtelenen perifériára szorult csoportnak a helyzetén is javítson.

Mindezt kötekedő hangnemben tette, szinte kereste a konfliktust. Mintha rájárt volna a férfiszerepre; talán ezzel akarta kompenzálni a törékeny, nőies külsejére és magas hangjára vonatkozó maliciózus megjegyzéseket.

AZ ELSŐ AFRIKÁBAN VÉGREHAJTOTT CSÁSZÁRMETSZÉS

Elvitathatatlan sebészi tehetsége is erősítette a pozícióját a brit Dél-Afrika társadalmi hierarchiájában. Valóságos legendává vált az a teljesítménye, amit egy Thomas Munnik nevű férfi kétségbeesett kérésére hajtott végre. Munnik felesége hosszas vajúdással sem tudta megszülni a gyermekét, és az apa Barryhez fordult segítségért. Az anglikán egyház ellenkezésével

---

Meg voltak győződve róla, hogy egy fejletlen kiskamasszal van dolguk.

Márpedig fiatal fiúcskáknak nem jár orvosi képzés.

---

szembeszállva James végrehajtotta a nőn Afrika első sikeres császármetszését.

A tizenkilencedik század elején ez a beavatkozás gyakorlatilag felért egy halálos ítélettel. Ha egyáltalán ehhez folyamodott valaki, ezt azért tette, hogy legalább a gyerekek legyen egy kis esélye életben maradni. Évezredekig csak a mítoszok világában létezett ilyesmi, például a névadó Julius Caesarról terjedt el, hogy az anyja méhéből vágta ki. Az első dokumentáltan sikeres császármetszést – amikor anya és csecsemője is életben maradt – egy disznók herélésével foglalkozó svájci hentes hajtotta végre saját feleségén az 1580-as években. Ezután háromszáz évig nem történt előrelépés.

Barry is alig változtatott módszerekkel hajtotta végre a műtétet. Sem érzéstelenítés, sem fertőtlenítés nem létezett, így valóban szinte csodaszámba ment, hogy jól végződött a beavatkozás, a szülők hálából a Barry nevet is adták a gyermeknek.

Az újszülött későbbi unokája James Barry Munnik Hertzog tábornok a huszadik század elején négy alkalommal is betöltötte Dél-Afrika miniszterelnöki tisztségét, és a második búr háború során komoly veszteségeket okozott Nagy-Britanniának. Diktatórikus vezető volt, tevékenyen részt vett az apartheidrendszer kiépítésében. Négy méter magas szobrát csak 2013-ban távolították el Pretoria központjából, a helyére Nelson Mandela kilenc méter magas szobra került.

A KÖTÖZKÖDŐ REFORMER

Barry tíz évet töltött Dél-Afrikában, és egyre magasabb rangokat kapott. Amikor áthelyezték, már az egész gyarmat egészségügyi igazgatását ő felügyelte. Ettől kezdve újabb és újabb állomáshelyekre vezényelték az egész birodalom területén. Az előre sejthető forgatókönyv mindenhol ugyanaz volt: megérkezett, átvette az uralmat, kritizált, reformokat vezetett be, javította a körülményeket, sok embert megsértett, összeveszett a feljebbvalóival, esetenként hadbíróság elé idézték. Negyvenévesen éppen Mauritiuson teljesített szolgálatot, amikor jóakarója és esetleges szerelme, Somerset súlyos beteg lett. Barry ekkor elhagyta az állomáshelyét, Angliába utazott, és ott is maradt, hogy ápolja. Csak három évvel később, Somerset halála után tért vissza a szolgálati helyére.

Szent Ilona szigetétől a Karib-szigeteken és Korfun át egészen Kanadáig mindenhol ő volt a kötözködő, rendíthetetlen reformer, a rászorulók gyámolítója, a párját ritkító sebészorvos, a madárcsontú, nőies, de egyfolytában kakaskodó zseni. Mintha vonzotta volna a botrányokat. Volt, hogy azért idézték bíróság elé, mert egy másik katonai sebésszel minősítetlen hangon beszélt, ami „összeegyeztethetetlen egy katonatiszt és egy úriember magaviseletével”. Máskor azért részesült megrovásban, mert egy templomban a magas rangú papok számára fenttartott széken foglalt helyet, és nem volt hajlandó máshová átülni.

Eltűzöttan férfias viselkedése egy ízben párbaíjhoz is vezetett. Egy dragonyostiszt valamivel megsértette Barryt, aki elégtételt akart venni. Mindössze centiméterekkel vétette el ellenfele fejét, és keresztüllötte a sapkáját.

Hetvenéves volt, amikor a hadsereg felmentette a szolgálat alól. Ekkor visszavonult, és csendes életet élt Londonban egészen 1865-ig, amikor vérhasban meghalt. Végredeletében szigorúan megtiltotta, hogy felboncolják. Meghagyta, hogy ne vetköztessék le, abban a ruhában temessék el, amelyikben meghalt.

Azzal azonban ő sem számolt, hogy a végakarát teljesítői nem fogják kifizetni a szokásos alkalmazott bérért, a feladatot a házvezetőnőre bízzák, aki felhívja a sajtót. Elmondja, hogy a hivatalos halotti bizonyítvány állításával szemben a holttest egy nőé, akinek a hasán egy egykori szülés nyomai is jól láthatók. A fiatal lányt korábban elcsábíthatta vagy megerőszakolhatta valaki. Talán ez is hozzájárult az egykori Margaret Bulkley nyomtalan eltűnéséhez. ♦

OLVASSA A KÉPMÁS DIGITÁLIS VÁLTOZATÁT!

Nem kell tárolni, virtuális könyvespolcán bármikor elérí

Ajándékba is vásárolható

Kiadványát több eszközön is elérheti

Pár kattintással azonnal olvasható, előfizethető

WWW.DIGITALSTAND.HU/KEPMAS

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

TÖRTÉNELEM KÖZELRŐL ÉS TÁVOLRÓL

A hamarosan megnyíló ünnepi könyvhét, amelyet a kiváló író-újságíró-szerkesztő Supka Géza álmódott meg 1926-ban, elősorban a kortárs magyar szépirodalomra irányítja a figyelmet. Az április–május viszont még a történelemé volt, ami iránt nem csökken az érdeklődés.

- ◆ **MARTYN RADY A HABSBURGOK – A VILÁG URAI**
című térképekkel, grafikákkal, fotókkal is illusztrált, közel négyszáz oldalas, komoly tudományos apparátussal megírt munkája rendkívül szórakoztató könyv (*Illés Róbert* gondos fordításában). A közép-európai történelem brit kutatója – egyébként a Károli Gáspár Református Egyetem díszdoktora – könnyed, párját ritkító eleganciával tekint át tíz évszázadot, vázol fel portrékat bölcs és ostoba uralkodókról, s közben a világ sorsának alakulásáról is képet ad. Nem titkolt szándéka a Habsburgok rehabilitálása, annak bemutatása, mit adott az emberiségnek ez a mélyen katolikus, nemzeti elfogultsággal nem vádolható, fél Európa uralkodó elitjével rokonságra lépett dinasztia. Mit hoztak létre a tudományban, a művészetben, miféle stílusok értői, kibontakozásuk kezdeményezői voltak, hogyan építkeztek, hogyan éltek? Miért talált otthonra Bécsben a zsidóság, miért volt a császárváros a szabadkőművesség egyik központja, miért itt működött a legtöbb bordélyház? És még sorolhatnánk a nagy történelmi összefüggések közé szőtt pikáns és tanulságos mozaikokat. E tekintetben a szerző a legjobb angol hagyományok folytatója. Abban is, ahogy a különböző uralkodók és családtagok emberi gyarlóságát, szerelmi életét vagy éppen aszketizmusát felvillantja. *Sisi*, *Ferenc József* hitvese például Rady szerint egy öntelt, önző nőszemély volt, méltatlan Ferenc Józsefhez.

Minket, magyarokat persze legjobban hazánk és a Habsburgok együttélése, illetve szembenállása izgat. E tekintetben olykor sértve érezzük magunkat, mert a messziről jött ember, a horizont egészét figyelő történész nem sokra értékeli minket. A XVIII. században köpköd és káromkodik a magyar nemesség, ha sérelem éri; később többet hőzöng, mint kellene, és ahelyett, hogy beértük volna a megtisztelő és a fejlődés szempontjából előnyös társnemzeti státusszal, *Kossuth Lajos* az egész világot megpróbálta a Habsburgok ellen uszítani. Martyn Rady szerint jobban jártunk volna, ha a rendszerváltozás idején a kiváló *Habsburg Ottó* mögé sorakozunk fel, és nem korrupt politikusokat állítunk az ország élére. Nem Habsburg Ottó, hanem az általánosítás miatt bosszankodunk. És közben azon töprengünk, hol is a helyünk a világban.

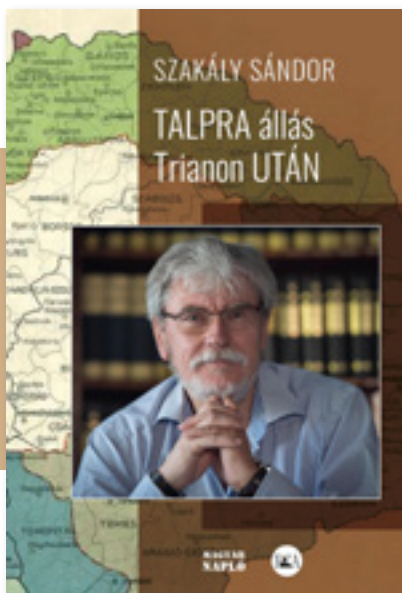
(Helikon Kiadó, 6499 Ft)

LOVÁSZY LÁSZLÓ LÁNGOLÓ SZIRMOK című könyvének alcíme: *Historiae fragmenta: száz esztendő, harminchárom történet*. Ez a fajta, a részben az egészet, a szépirodalmi igényességet és történelmi tényeket

összekapcsoló kísérlet komoly angolszász hagyományokra vezethető vissza, ám hogy ki mit ragad ki a történelemből, milyen találkozásokat, vitákat, összetűzéseket, sorsfordulókat jelenít meg az olvasónak, személyes lelemény, világkép kérdése. A fiatal Lovász László magabiztosan tájékozódik a XX. századi történelemben, izgalmas pillanatokot idéz fel, rámutat arra, hogy a kortársak milyen gyakran nem értették egy-egy esemény, történelmi személyiség jelentőségét és hatását a világ folyására, hogy a nagy hatású Time magazin az év emberének kiválasztásakor milyen sokszor melléfogott (*Sztálin, Hitler, Mussolini* és mások esetében).

A kötet harminchárom fejezetében egy-egy valós vagy képzeletbeli találkozás novellaként előadott története után mindig jön a szikár, történelmi magyarázat. Nemcsak a múlt század ismert diktátorai, népiértői vonulnak fel *Lenin*től *Pol Pot*ig, hanem nagyszerű tudósok, humanisták, szilárd erkölcsi alapokon álló gondolkodók. Arra a kérdésre, hogy a barbárság kora volt-e a XX. század, a szerző nem ad egyértelmű választ, és ettől igazán izgalmas és tanulságos a szépen illusztrált *Lángoló szirmok*.

(Orpheusz Kiadó, 3500 Ft)

SZAKÁLY SÁNDOR TALPRA ÁLLÁS TRIANON UTÁN című kötetében interjúk, esszék, tanulmányok kaptak helyet. Jeladás ez a könyv: a talán legtöbbet és legméltatlanabban támadott magyar történész a halálos betegséggel folytatott közel egy évig tartó küzdelemből visszatért az életbe, vissza a tudományba. A törökkoppányi születésű, negyven éve publikáló Szakály, a 2014-ben alapított Veritas Intézet főigazgatója elsősorban kiváló hadtörténész. A Horthy-korszak katonai vezetéséről írott könyvei megkerülhetetlen szakmunkák, amelyek szikár tényekkel cáfolják az 1945 utáni leegyszerűsítő, megbélyegző meghatározásokat. A jelen kötet írásai arra mutatnak rá, miért éppen *Horthy Miklósr*a esett a választás a nagy összeomlás után. Hogyan indult meg a Nemzeti Hadsereg szervezése, hogyan tudott a megcsonkított ország talpra állni? Hogyan és kik vezették a Ludovika Akadémiát? Milyen sors várt az egykori tábornokokra, parancsnokokra? Ki volt *Röder Vilmos*? Hogyan alakult *Vitéz Vattay Antal* pályája? Felkavaró történetek, gondosan adatolva.

Szakály Sándor szívügye a történelmi ismeretterjesztés, ezért ad szívesen interjút felkészült újságíróknak, nekik mondja el azt is, hogy „én vagyok a családban az első nem cipész- és csizmiamester”.

(*Magyar Napló* Kiadó, 4000 Ft)

BALOGH PETRES JUDITH ÚTBAN HAZAFELÉ

címmel jelentette meg kétkötetes, közel ezeroldalas emlékezését magyarul. Kaptunk némi szemrehányást az 1933-ban született szerzőtől, hogy a *Képmás* magazinban még nem közöltünk recenziót művéről, amelyet először Amerikában adott ki, később magyarra fordította és átdolgozta a szöveget. Ez a nagy munka személyes élettörténet egy fáradhatatlan asszonyról, aki tizenkét éves korában elmenekült a háború poklából, aki mindig, mindenütt talpra tudott állni. Amerikában lapot szerkesztett a magyar emigránsoknak, kapcsolatban állt a magyar művészeti élet számos kiválóságával, felnevelt három remek gyermeket. Férje halála után rátalált a szerelem, és új párjával időskorában visszatért Magyarországra. Ma idősothtonban él, aktívan. Ez az asszony maga a csoda: gyönyörű fiatal lányból mára nemes vonású, szépséges matróna lett. Mindenütt, a legnehezebb körülmények között is feltalálta magát, és bizonyítani tudta, hogy lehet rá számítani. Végzett fizikai és szellemi munkát (irodalmi tehetségét *Wass Albert* fedezte fel), tudott pénzt szerezni, hogy az általa szerkesztett lap fennmaradjon. Amikor kilépett a szerkesztőségéből, új hivatást talált: amerikai katonákat tanított németre Frankfurtban egyedi módszerekkel. Tanítványai rajongtak érte.

Könyvének második kötetében szép portrékat rajzol az 1945 utáni magyar emigráns művészekről, írókról. Nagy teret szentel a hit kérdésének, vallja, hogy a tudomány nem összeférhetetlen az istenhittel.

Bár Balogh Petres Judith a fiataloknak szánja okulásul emlékezését, valószínű, hogy elsősorban az idősebb generáció leli majd örömet ebben a kellemes stílusban megírt, olykor sok humort felvillantó két vastkos könyvben.

(A köteteket a judithpetres@gmail.com e-mail címen lehet megrendelni.) ♦

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

MÍTOSZ
& TÖRTÉNELEM 2022

BÉRLETVÁLTÁS 2022. JÚNIUS 30-IG

OPERA ÉRTÉKESÍTÉSI CENTRUM, EIFFEL MŰHELYHÁZ ÉS INTERNETES VÁSÁRLÁS

JEGYVÁSÁRLÁS 2022. JÚLIUS 4-TŐL

OPERAHÁZ, OPERA ÉRTÉKESÍTÉSI CENTRUM, EIFFEL MŰHELYHÁZ ÉS INTERNETES VÁSÁRLÁS

OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ

SZÖVEG –
VÉSEY MIKLÓS

SOROZAT –
BIBLIAI TÖRTÉNETEK

A SEMMI SÚLYA

” *Ha tökéletes akarsz lenni – felelte Jézus –, add el, amid van, az árát oszd szét a szegények között, így kincsed lesz a mennyben. Aztán gyere és kövess engem!*

(Máté 19,21)

◆ Mondtam a vezetőjüknek, hogy megtartottam mindent, amiről prédikál, még egy ilyen becsületes gazdagot nem talál, mint én, mi kell még? Erre azt mondja, hogy adjak túl a vagyonomon. Ilyen különadóról még nem hallottam, hogy az egészet, önként és azonnal... Erre még az állam se vetemedne, pedig neki ott a NAV meg a rendőrség, simán beszédhetné, ha akarná. Szóval ennek elment az esze, gondoltam, beültem a kocsiba, és mondtam a sofőrnek, hogy mehetünk szépen haza, legközelebb figyelmeztessen, ha szektás buliba hívnak, hogy nincsen semmi értelme az ilyesminek.

Otthon befűtöttem a szaunát, és beindítottam a kedvenc számomat. Amikor már kellemesen izzadtam, átkapcsoltam a zenét a medence alatti hangszórókba, és fejest ugrottam a tizenöt fokos állandó hőmérsékleten tartott, szűrt vízbe. Pár hossz után kikönyököltem a partra, és a pincéremre néztem, akinek a kezében már ott volt a kedvenc koktéloom. A kezembe adta, és már indult is kinyitni az ajtókat, felkapcsolni a lámpákat. Pontosan tudta, hogy be akarom járni a házat, ez része a mindennapi rutinomnak. Moziterem, biliárdszoba, beltéri medence, konditerem, három vendégszoba, mindegyik külön fürdővel, egy részleg a zenei

gyűjteményemnek, egy másik a ruháimnak, az óriási étkező, a patyolattiszta látványkonyha és a koszos igazi, ahol három szakács főz. Miután ezeken mind végigsétáltam, jóleső félmosollyal elfoglaltam a helyem a moziteremben, elindítottam egy filmet, és hozattam a jobbnál jobb borokat. Egy ponton leültettem magam mellé a pincéremet, és elmagyaráztam neki, hogy amit ma este átélünk, az pótolhatatlan, megismételhetetlen, egyedi élmény.

Barátságosan bólogatott, még mosolygott is, aztán éjfél körül jelezte, hogy lejárt a munkaideje, és haza kell mennie a családjához. Persze, válaszoltam, és a kezébe nyomtam egy kis borraivalót. Átsétáltam a hálósobába, hanyatt feküdtem az ágyon, és a plafont bámultam unalmamban. Üres volt és fehér. Rakni kéne oda egy tévét, gondoltam, mert már elegendem volt az ürességből. Ekkor jutott eszembe, miért is mentem el arra a vallási eseményre: mert azt ígérték, hogy el fog múlni az ürességérzet, és utána sokkal könnyebb lesz.

Félrészegen is rácsodálkoztam, pontos megfogalmazás ez, hogy könnyebb. Mert a semmi elvileg könnyű. Az a semmi, amit belül érzünk, mégis a legsúlyosabb dolog a világon. ◆

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
#JÓÉJTPUSZI

BŰVKÖR

◆ Elvitték az Urat, és nem tudom, hova tették.
Nincs a zsebedben?
A kesztyűtartóban?
Nem lehet, hogy a régi táskában felejtetted?
Érdemes lenne végignézni az összes szatyrot?
A kocsis csomagtartójában nem maradhatott?
És ha becsúszott az üléskárpit mögé?
De mi van, ha kiesett valahol, és most a földön kallódik?
Ha sosem fogom megtalálni többé?
Na, gondoljuk végig módszeresen...
Hol volt meg utoljára?
Feltámadáskor, a templomban határozottan emlékszem, hogy még elkísért, talán párszor megfeledkeztem róla, miközben a többieket vettem szemügyre, hogy megint kinek futja méregdrága ruhára, ki fogyott, ki hizott, kinek mennyibe fáj a haja, kinek nőttek meg hirtelen a gyerekei, ki néz ki pofátlanul jól a korához képest, ki öregedett meg rettenetesen.
De amúgy ott megvolt, behunytam a szememet, és megláttam, amint egy ideje

ott sütögeti a halat, pedig semmit sem fogtam egész éjjel. Akkor vajon honnan szedte?
A húsvéti vacsora előkészületei alatt szem elől vesztettem, ügyelni kellett a vasalt terítőre, a szalvétára, a talpas poharakra, a svéd gombára, a friss retekre, a sonkaszeletelésre, a virágra, a tormára, a majonézes kukoricára, a borra, az ásványvízre, a bejglire, túl sok mindenre, de ahogy ettünk, és hálával körbenéztem az asztalnál ülőkön, láttam, ott eszeget, úgy tűnt, ízlik neki a krumplisaláta.
A köznapokban is kiintegetett néha egy elsuhanó autóból, láttam, ahogy alpin-technikával mossa az egyik irodaépület ablakát, átkarolja egy hajléktalan vállát, egy görcsösen síró nő fejére teszi kezét, a kórházban a nénit ölelte, aki azt jajgatta, fázik, de nem törődtek vele. Igen, akkor vesztettem el, amikor kiléptem az ünnep bűvköréből, és elkezdtem megint magam körül forogni. Visszamegyek érte, ott kell lennie. ◆

SZÖVEG –
PARTI JUDIT

KÉP –
SZAKÁL SZILVIA

FANATIKUS ÖNBIZALOMRA VAN SZÜKSÉG

Köbli Norbert forgatókönyvíró három filmje kerül idén a mozikba – bár *Hosszú Katinka* életrajzi dokumentumfilmjét kreatív producerként jegyzi. Júniusban debütál *A játszma*, amit kifejezetten *Kulka János* számára írt, ősszel pedig a *Blokádot* is bemutatják a hazai mozik. Köbli Norberttel közvetlenül a *Katinka* bemutatója után beszélgettünk az élet váratlan és kiszámítható fordulatairól, formálódó és elengedett filmterveiről.

◆ – **A Katinka kapcsán te magad is szerepváltásban vagy, kreatív producerként jegyzed a filmet, nem forgatókönyvet írtál. Ez kényszerpálya?**

– Más típusú jelenléteket igényel egy dokumentumfilm – bár itt is van forgatókönyv, előzetes koncepció, ami adott esetben lehet nagyon részletes is, de az élet rációfól a kicentizett tervekhez. *Lajos Tamás* producer szerette volna, hogy ez a film létrejöjjön, és behívott játszótársnak azzal a kéréssel, hogy koherens történetet álljon össze a nyersanyag. Az élet a legjobb forgatókönyvíró: hiába volt elképzelés, a Covid mindent átírt – én nem tudtam volna ilyen sztorit kitalálni. A Covid okozta leállással nyertünk egy sokkal izgalmasabb és mélyebb történetet annál, mint amire szerződöttünk.

– **Az élet váratlan fordulata meglepte a jól képzett forgatókönyvírókat?**

– Az eredeti elképzelést látva arra gondoltam, hogy lesz egy szép, de nem különösebben érdekes filmünk. Az fog

benne történni, mint általában: *Katinka* keményen edz, majd elmegy a versenyre – ennyi. De a Covid miatt az olimpiát elhalasztották, mi pedig úgy döntöttünk, hogy még egy évet forgatunk, így olyan váratlan helyzetbe keveredtünk *Katinkával* együtt, amilyenekkel ő maga is először találkozott. Ott voltunk mögötte a kamerával, amikor a nehézségek érték őt – és a kreatív producer dörzsölte a kezét, hogy milyen jó tesz ez a filmnek. Hét és fél órányi hasznos és jó anyag állt össze, de mert nem a *Sátántangó* (*Tarr Béla* hét és fél órás filmje – a szerk.) közönségét céloztuk, hanem játékfilmre szerződöttünk, másfél órányira szabtuk a hosszát. Meggyőződésem, hogy ez a helyes formája ennek az anyagnak, bár vonzza a netflixes sorozat lehetőségét is. Gyönyörű ív rajzolódt ki, amit csak be kellett azonosítani, és nekünk nem volt más dolgunk, mint jelenetről jelenetre azon dolgozni a vágószobában, hogy a nyert narratívát szolgálja minden jelenet és beállítás.

– Említetted a sorozatformát, amiben nemcsak bőséges tapasztalatot, de sikereket is magad mögött tudhatsz (Válótársak, A tanár, Apatigris). Eljátszottál az adaptáció gondolatával?

– Nem. Mielőtt nekiálltunk a dokumentumfilmnek, azt gondoltam, hogy potenciálisan két játékfilm van Katinka életében. Az egyik a kicsi lány és az őt edző nagypapa története – ez egy gyönyörű, felemelő családi sztori, amit a Disney minimum háromszor remake-elne. A másik nagy történet a zárt ajtók mögött játszódó dráma, Katinka házassága, *Shane*-nel való kapcsolata, munkakapcsolata – és ahogy ez a kettő teljesen egyévé vált a medencetérben közöttük. Ez dokumentumfilmben szinte feldolgozhatatlan, mert két ember drámája a zárt ajtók mögött zajlik, és nem dokumentálható, hogy pontosan mi történt. Játékfilmben persze mindenki megnézné, mert mindenki kíváncsi rá.

Ha megállok a sebeimet nyalogatni,

akkor ott is maradhatok ebben a pózban örökre.

– Ha játékfilmet írhattál volna belőle, rögtön beeresztesz egy harmadik személyt is a medencetérbe – jellemzően három kulcsszereplőben gondolkodsz a filmjeidben.

– De nem a botrány érdekel, hogy nézzünk meg exkluzív, sosem tudott részleteket az ő kapcsolatukról. Ez egy különleges összetartozás volt, amelyet nem látni gyakran. Nagyon szépen sikerült megragadni a filmben – azok a nézők is meg fognak lepődni, akik már mindent tudni vélnek a bulvárból vagy az Instagramról.

– Számodra melyik a nagyobb téttel bíró érzelmi pillanat, amikor írni kezdesz egy forgatókönyvet, amikor átengeded a rendezőnek, amikor megméri a szakma, vagy amikor megméri a közönség?

– Az igazi tét, hogy a végén nekem tetszik-e. Nagyon hamar, a karrierem elején rájöttem, hogy ez a mérce. Volt, hogy nagyon sokan megnézték egy filmemet, gratuláltak, tapsoltak, de én azt éreztem, hogy nem lett jó, mert vagy nem tettem meg mindent, vagy rossz kompromisszumokat kötöttem. Ez a hozzáállás megtanított arra, hogy a munka ön maga fizetsége. Persze örülök, ha egy filmet sokan látnak, jó, ha díjakat kap, mert az ember pénzt kap érte, de önmagát fizeti ki a jó munka, mert ott van kreatív kielégülés, az öröm, hogy jól sikerült – és ha ez nincs, a többit megette a fene valójában.

– Olyan erős a belső cenzorod, hogy számodra bárki más visszajelzése majdhogynem indifferens?

– Soha nem kaptam olyan kemény kritikát, mint amilyen kíméletlen bírálója vagyok önmagamnak. A mai napig, ha látom a filmjeimet, bizonyos részekenél elkezdek sülyedni a székből, hogy nem csináltam meg elég jól. De szerencsére annyira nem vagyok perfekcionista, hogy emiatt ne születessenek meg ezek a művek.

– Nagyon érdekes, amiket mondasz, a szorongó lelki alkated, ami egy párhuzamos valóság az írói éned

sajátossága mellett. Mi okozza ezt a szorongást? Hiszen komoly szakmai elismertség kíséri a pályádat, aminek 2022 egyelőre a csúcspontja lehet.

– Ebben tudtam Katinkával azonosulni, amikor először beszélgettünk: ha kicsiben is, de hasonlót élek meg: versenyek vannak – amikor filmet csinállok, az számomra olyan, mint amikor döntőben úszik az úszó: mindenki szeme láttára most kell megmutatni az eddigi munka eredményét – és mindenki a sikert várja el. Nem mondhatom, hogy nem örülök a díjaknak, ugyanakkor sokkal jobban kell figyelnem, mint tíz éve, amikor hajszolhattam a saját mániáimat. Ezt nem panaszképpen mondom, csak beazonosítottam a jelenséget, amin keresztül jobban megértettem, hogy mit élt át Katinka nagyban.

– A díjak nyomás alá helyeznek?

– Annyit tűztem ki célul tíz éve, hogy minden évben jobb filmet fogok írni, mint az előző. Jelenleg annyit tudok ebből őszintén elvállalni, hogy amikor írom a forgatókönyvet, amikor készül a film, az lüktet bennem, hogy ez a mostani munka a főművem, az eddigiek csak lábjegyzetek voltak. Vallom, hogy ez egy önszuggesztió az író számára, amiben el tudja hinni, hogy a közönség kíváncsi a gondolataira – ehhez a hithez fanatikus önbizalomra

van szükség az alkotás idejére. Ha elkészült a film, már összetettebben gondolkodom a folyamatról, de addig ezt a szuggesztiót tartom fenn hónapokon át.

– 2021 végén jelentek meg a forgatókönyveid nyomtatásban, mintha korszakhatárhoz értél volna, vagy mementó lenne. Jó a feltételezés?

– A munkámhoz mindig együttállásra van szükségem a rendezővel, a finanszírozási közeggel, tehát hogy melyik forgatókönyv jut el egyáltalán a végleges formáig, az legtöbbször nem rajtam áll. Számomra is meglepetés az élet, hogy mi az, ami megvalósul, ugyanúgy nem tudom kontrollálni, ahogy az ötleteket sem, amik beleeszik magukat a lelkembe és muszáj velük foglalkoznom. Ha tudnám előre az életemet, hogy mikor mit fogok csinálni, akkor a flow-nak semmilyen szerepe nem volna. Így nem tudom megmondani, hogy ez most lezárás és egyben új korszak kezdete-e. Mindig jobbat és frisset szeretnék csinálni, ebben biztos vagyok.

– Amikor megszületett a gondolat, hogy kiadjátok ezeket a forgatókönyveket, milyen közönséget láttál magad előtt? Mondtad korábban egy interjúban, hogy amikor írod a forgatókönyvet, akkor is látod a mozinézőt, aki ezt majd be fogja fogadni.

– Nagyon sokszor az a néző én voltam, illetve a kamaszkori önmagam. 16-18 éves koromban hatottak rám leg-erősebben a filmek, a versek, a szerelmek... Tetszene-e ez annak a kamasznak, aki én voltam? Tehát gondoltam azokra, akik most kamaszok, és nem láttak még forgatókönyvet – mert magyar forgatókönyvekhez egyébként nem lehet hozzájutni, üzleti titokként vannak kezelve, holott ez véleményem szerint irodalom. Ha egy 120 oldalas paksamétára nem írok műfaji megjelölést, azt mindenki irodalomként fogadja el. Ha ráírom, hogy forgatókönyv, azonnal elvitatják az értékét – pedig szerintem ez a negyedik műnem, a líra, dráma, epika mellett. Ott van a helye a polcon, mert ötvözve a másik hármat, új minőséget hoz létre. Egyébként a forgatókönyvet összevetni a kész filmmel a legjobb tanulási folyamat, ha valaki filmes pályára készül.

– **Tanítasz forgatókönyvírást – ezt is szereted csinálni?**

– Amit most csinálok a MOME Open keretein belül, inkább felnőttképzés. Nagyon élvezem, anyukám tanár volt, és én még 14 évesen is tanítani akartam, ami nem is veszett el: a filmjeimben is van állandó történelmi ismeretterjesztő szándék. Mégis sokáig úgy gondoltam, hogy ebben a formában nem lehet tanítani forgatókönyvírást, de most már célratartó vagyok abban, amit át szeretnék adni.

– **Az a dilettáns kérdés forog bennem, hogy tanítható-e egyáltalán?**

– Nagyon sok filmet kell nézni – jókat, rosszakat egyaránt, hogy ösztönösen megérezze az ember, milyen a jó forgatókönyv, és erre lehet aztán építeni tudatos tanulási folyamatot. Az amatőr sosem a rossz színönimája. Annyit jelent, hogy lehet, hogy valaki egyszer képes akár világszínvonalú teljesítményre is, de nem tudja reprodukálni és nem tudja analizálni magát. A profi azt jelenti, hogy valaki biztosan be tudja löni a gólt.

– **Mindig tudod az ötöslottó nyerőszámait?**

– Ettől a ponttól kezdve viszont az a nehézség, hogy megmaradjon a tűz is a szakmaiság mellett és az az igény, hogy mély koncentrációban alkotva szülessenek meg ezek a munkák, és ne vállaljon az ember kiégett profivá.

– **Könnyű ezt elkerülni? Azt mondtad korábban, hogy sosem kerültél írói válságba – közben ott a rutin fenyegető réme.**

– Az „üres papír válságába” valóban nem, de elhinni, hogy évről évre lehet jobbat csinálni, számomra is feladat.

Szerencse, hogy ez nem élsport, visszatérve Katinkához – a sportolók kiöregednek. Az író élete végéig potenciálisan egyre jobb író lehet azáltal, hogy egyre többet lát az életből. Nem akármiről írunk, hanem az életről.

– **2016-ban adtál be sportfilmtervet, ami nem kapott pénzt. A Katinka, bár más műfaj, de kárpótol ezért valamelyest, vagy gondolkodsz még sportfilmen?**

– Szeretem a témát, de most máson dolgozom, Szent-Györgyi Albertről írok filmet. Nagyon régóta foglalkoztat a kivételes életútja: nemcsak az ország legokosabb embere volt a maga korában, de repülőgépet vezetett, motorozott, vitorlázott, rektor volt Szegeden, kutatóként felfedezte a C-vitamint... remélem, hogy ez lesz a következő film, ami meg is valósul. A János vitéz sem jött össze, pedig iszonyú jó forgatókönyvet írtam hozzá, Puskásról is írtam, a Piros, fehér, zöld is nagyon erős volt, Máté Péterről, József Attiláról is született forgatókönyvem...

– **Van, ami nagyon fáj, hogy nem valósult meg?**

– Ez mind fáj. Ezekbe belehal az ember, de nincs más gyógymód, mint menni tovább, és írni egy következőt. Ha megállok a sebeimet nyalogatni, akkor ott is maradhatok ebben a pózban örökre. Látom azt is, hogy ezeknek lejár a szavatosságuk előbb-utóbb, mert nem ugyanaz az ember vagyok öt és tíz év múlva, mint aki írta őket, és egy idő után már nem is akarom, hogy megvalósuljanak.

– **Mit mond rólad 2022 – a Katinka, A játszma, a Blokád?**

– Ezek összeecsúsztak. 2020 januárjában kezdtük a Katinkát forgatni és azon az őszön A játszmat, 2021 őszén a Blokádot, amit valószínűleg ősszel már láthatnak a nézők is. Véletlenül alakult így – a 2019-es Apró mesék óta nem volt bemutatóm, pedig folyamatosan dolgoztam. Most egy évben lett három film, ami az elmúlt három évről azt meséli, hogy nagyon szerencsés ember vagyok, bár keményen megdolgoztam ezért.

– **Idén még vőlegény is lettél. A forgatókönyvíró megtervezi a lánykérést?**

– Terveztem; három forgatókönyvem is volt rá, ami mind látványosak és izgalmasak voltak, gondoltam rá, hogy Párizsban az átszállásnál bemondatom a hangosbemondóba, vagy használom a kivetítőt és egy repter közönsége lehet a tanú – aztán mindezt elvetve arra jutottam, hogy mégis intimnek kell lennie az eseménynek, és csak ránk tartozik. ♦

SZÖVEG –
MOLNÁR-BÁNYFY KATA

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

SOROZAT –
KÖZKINCS

Történelmünk terepasztala

Játékos kedv kell ahhoz, hogy egy emberszabású terepasztalt, egy valós elemekből építkező játékvárost megálmodjon, megépíttessen és menedzseljen az ember. Ez a játékos kedv a legerősebb benyomásom **Cseri Miklóssal**, a Szentendrei Néprajzi Múzeum főigazgatójával kapcsolatban. Ahogy egy kis golfautóban végiggurulunk a nyitás előtt álló erdélyi tájegységen, arra gondolok, milyen jó olyan elhivatott szakemberrel találkozni, aki több évtizedet töltött ugyanabban a feladatkörben, de a lelkesedéséből semmit nem veszett, még mindig tele van tervekkel.

◆ Cseri Miklós őszinte örömmel, érthető büszkeséggel mutatja végig az újonnan épült erdélyi tájegységet: ha teljesen elkészül, valódi léptékváltást jelent majd a skanzen történetében, hiszen 15 hektáron 140 épület alkotja, amelyekben összesen 25000 műtárgy várja majd a látogatókat. A májustól látogatható rész központi eleme egy erdélyi város főtere: kávéház, szecessziós szerkesztőség és nyomda, szatócsbolt, gyógyszertár, működőképes postahivatal, felette a hivatalnok lakása, és a tér közepén egy 48-as emlékmű. Nem véletlenül mozgunk ismerősen ezek között, az épületek több erdélyi városból is ismerősek lehetnek, Marosvásárhelyről, Székelyudvarhelyről, Kézdivásárhelyről, Sepsiszentgyörgyről, Székelykeresztúrról. A hagyományos skanzenek falusi házaival ellentétben nem szétszedték, leszállították, és újra összerakták őket, hanem replikaszerűen megépítették a korhű másolatokat.

Nem ez az egyetlen, ami miatt úgy érzem, néhány óra alatt teljesen át kell programoznom a fejemben mindazt, amit eddig a skanzenről gondoltam. A skanzen már nem az eltűnőben levő hagyományos falusi életmód élethű, de statikus, a pillanatba belemerevedett emlékműve. Nemcsak megjelenik a város is a tájegységek között, hanem élővé is válik: a gyógyszertárban lehet vásárolni, a postahivatalban levelet feladni, a kávéházban enni egy jó süteményt. A skanzenek új generációja, így a világelsők között számon tartott szentendrei gyűjtemény is, információt ad át, de nem állításokat fogalmaz meg, hanem kérdéseket tesz fel a látogatóknak. Gondolkodásra késztet és óvatosan terel ebben a folyamatban, külön odafigyelve a skanzen látogatóinak jelentős hányadát kitevő gyerekekre is.

A legkisebbeknek már nincs meg az igazi „skanzenfeelingje”, a személyes kötődése a skanzenekben kiállított tárgyakhoz: már nem láttak ezekhez hasonló eszközöket,

Az erdélyi tájegység makettje Cseri Miklós irodájában

A főtér

bútorokat a nagyszüleiknél, nem aludtak vakációk alatt a nagymama dunyhája alatt, és kemencét is legfeljebb a látványpékségekben figyelhettek meg. Őket történetmeséléssel, élményszerű elemekkel lehet megfogni. Ilyennek szánják az erdélyi tájegység leendő főbejártát, amely a román–magyar határt idézi a rendszerváltás előtti időkből. A „határfrász” felidézése, az aprólékosan átvizsgált gépkocsiban átcsempészett irodalomról vagy éppen élelmiszerről szóló történetek már az első pillanatban erőteljesen megjelenítik a látogatónak, hogy itt két, egymástól mesterségesen, erőszakos eszközökkel elválasztott országrészről beszélünk. Mert valójában cseppet sem magától értetődő, hogy Szentendrén egy határon túli, erdélyi tájegységet alakítottak ki most.

„Komoly szakmai, történeti és néprajzi oka van, hogy miért foglalkozunk Erdéllyel is, és persze van érzelmi és nemzetpolitikai célja” – mondja a főigazgató. „A szakmai oka az, hogy

Molnár-Bánffy Kata és Cseri Miklós

NEMCSAK MEGJELENIK A VÁROS IS A TÁJEGYSÉGEK KÖZÖTT, HANEM ÉLŐVÉ IS VÁLIK:

a gyógyszertárban lehet vásárolni, a postahivatalban levelet feladni, a kávéházban enni egy jó süteményt. ➤

A „marosvásárhelyi” könyvnyomda homlokzata

A gyógyszertár homlokzata

Erdély néprajzi, kulturális, történelmi tekintetben is önálló entitás, kiemelt, kitüntetett helye van a magyar történelemben. 1998-ig a régi, kommunista időkben létrehozott alapító okiratunk alapján működtünk: nem volt lehetséges, majdhogynem tiltott volt, hogy határon túli területekkel foglalkozunk. Amikor végre ez a lehetőség is bekerült a telepítési koncepcióba, el kellett döntőnünk, hogy legyen egy új, határon túli tájegységünk, vagy kövessük a szakmai megfontolásokat a skanzen bővítésénél. A szakmai kánon, nagyon helyesen, azt mondja, hogy a kulturális jelenségeket nem kötik a közigazgatási határok. Ebből az következik, hogy ha Burgenlandban ugyanazt találjuk, mint amink az Őrség-Göcsej tájegységben már felépült, akkor nem hozunk épületeket, eszközöket Burgenlandból. A Csallóköz a Kisalfölddel, a Felvidék

Polc a patikában

a Palócfölddel, Kárpátalja a Felső-Tiszavidékkel mutat azonos jegyeket. De Erdély nem hasonlít semmihez, mert önálló, ráadásul az összes többi tájegységnél nagyobb és sokszínűbb entitás. Hogy csak egy példát mondjak, az úgynevezett keleti vagy szamosi háztípus nem található meg sehol a Kárpát-medencében. Persze a szakmai és laikus közönségtől folyamatosan jött a kérdés, hogy miért nem foglalkozunk a többi határon túli területtel is, ezért végül abban maradtunk, hogy a már meglévő tájegységekhez áthozunk egy-egy jellemző épületet a szomszédos területtől is. Ez tehát a szakmai oka az erdélyi tájegység kialakításának. De van érzelmi, ha úgy tetszik, szubjektív oka is, ez pedig abból a borzasztó buta és gyilkos viccből indul ki, ami így szól: »Mikor lesz a székelyből román? Amikor leszáll a vonatról a Keleti

Próba a kalapszalokban

Az örmény ház szalonja

Márciusban még gőzerővel folyt az erdélyi tájegység építése

Cseri Miklós

pályaudvaron.« Sok kérdés és nagy katyvasz van a fejekben ezzel kapcsolatban, erre valami tisztességes választ kellett adni. A kulturális nemzetegyesítés arról szól, hogy ez a közigazgatásilag, politikailag Magyarországtól elszakított régió része a magyar fejlődéstörténetnek. Mindig is az volt, és a jövőben is az lesz, és erre oda kell figyelni. És nem utolsósorban van egy ezeknél praktikusabb célja is az erdélyi tájegység kialakításának: az értékmegtés, hiszen Ceaușescu legszebb álmában nem gondolta volna, hogy olyan mérvű lesz a falupusztulás, a régi épületek pusztulása, mint ami a németországi, olaszországi vagy angliai munkavállalás következtében lett. Kimennek az erdélyi falvak lakói, jön haza a pénz, és ebből a magyarok azonnal felújítják a nagyszülőktől örökölt, hagyományos házaikat. Ez érthető, de nagy károkat okoz.

Néhány hónap alatt egész utcaképek változnak meg. Az utolsó pillanatban vagyunk, hogy ebből valamit megmenthessünk.”

Cseri Miklóstól megtudom, hogyan alakult ki konferenciák, egyeztetések mentén lassan a szándék, majd a koncepció; hogy lett a bűvópatak-szerűen előkerülő álomból terv, a tervből kormányhatározat; hogy vásárolták meg különféle pénzekből a legfontosabb tárgyakat és épületeket, mentették a menthetőt, és hogy épülte fel végül a most átadott tájegység. Nemcsak a politikai vezetést, de a szakmai közvéleményt is meg kellett győzni, ráadásul együtt kellett működni a romániai hatóságokkal is. A főigazgató elmeséli, hogy hogyan kapott helyet az erdélyi tájegység koncepciójában végül

Korabeli reklám a kávéház tűzfalán

a magyar néprajzi jelentőséggel bíró tárgyakon túl a román, szász, cigány, zsidó, örmény, szórványmagyar, tömbszékely, tehát gyakorlatilag az Erdély varázsát adó valamennyi nemzetiség. És szót ejtünk a talán legfontosabb, szemléletbeli különbségről is, hogy a hagyományos, vidéki életet bemutató skanzen-koncepcióhoz képest itt a városi élet bemutatásának is jelentősége van. 2022 tavaszára felépült az erdélyi város – már az autóútról jól látszik a megtevéstől épületegyüttes, ha az ember nem tudja, hogy egy skanzen két oldala között vezet, nem is értené, hogy került ide a szentendrei dombok közé. De készen áll a faluból is 5-6 porta, templom, közösségi épület, egyelőre csak mutatóban. Hozzám hasonló laikusok biztos ugyanúgy kíváncsiak arra, mégis mi alapján válogatják össze a szakemberek a tájegységet bemutató épületeket Erdély egész területéről. Cseri Miklós az Amélie csodálatos élete című filmre utal, arra a jelenetre, ahol a főszereplő egy zsák gabona szemeit pergeti át az ujjai között. Ilyen szűrőt alakítanak ki a néprajzosok is, a nagy tájegységen belüli kisebb egységekből a Szilágyságtól Moldváig, a jellegzetes erdélyi kulturális jelenségekből, mint a medve, a só, a puliszka vagy a tánc, a zene, de akár az unitárius vallás maga is. Összetett mátrixon szűrjük át az összegyűjtésre alkalmas tárgyakat és épületeket, és igyekeznek egy olyan leltárt felállítani a végére, ahol egy tárgy vagy épület több jellegzetes kategóriába is beletartozik és típust alkot. Ezek rajzolják ki mozaikszerűen a teljességet, már amennyire ez egyáltalán kirajzolható egy ilyen sokrétű, gazdag hagyománnyal bíró közösség évszázadairól.

Imakönyv az örmény ház hálószobájában

„Mikor lesz készen a teljes erdélyi tájegység?” – horgad fel bennem a türelmetlenség. Meglepetésemre Cseri Miklós egészen pontos dátummal válaszol: a második ütem 2025. július 5-én kell hogy megnyíljon. „Ez kiütemezett dátum, ekkor megyek nyugdíjba. És úgy lenne jó, ha ezt a harmincegyen-hány éves pályafutásomat ezzel be lehetne fejezni” – mosolyog a bajsza alatt a főigazgató. De addig is vannak még tervek a tarsolyában: az egyik ilyen a diaszpórákban élő magyarság építményeinek a bemutatása. Azt meséli, hogy már itt van a pennsylvaniai és az argentinai magyarok egy-egy lebontásra ítélt, ikonikus épülete, de hazahoznak egy izraeli magyar kibucból is egy kis építményt. Ezek segítségével tulajdonképpen az idehaza maradtak gondolkodhatnak el, miért és milyen utakat választottak a megmaradásra az emigránsok szerte a világban. A másik fontos terv az 1920 utáni évszázad bemutatása. „A néprajzi kánon eddig tartja számon a hagyományos paraszti életmódot, nem törekszik az elmúlt száz év életmódjának a kutatására. Pedig a történelem kellőképpen felgyorsult már ahhoz, hogy bőven legyen mit bemutatni a huszadik század későbbi évtizedeiből is, kezdve a Kós Károlyék által tervezett és egyéb típustervek alapján épült épületektől, egészen a beregi árvíz és a vörösiszap-katasztrófa után kialakított, népies formák alapján újjáépített házakig. Nagyon izgalmas az épített örökségen keresztül megérteni azokat a folyamatokat, amelyek során eltűnt a parasztság, átalakult az életmód, kialakultak az ingázó, városba települő közösségek, vagy éppen megépültek a vikendházak, mert a városi emberek zsigereiben is ott élt még a kertművelés iránti vágy” – lendül bele a Cseri Miklós távlati terveiről részletezésébe. Még sokáig érdemes lesz vissza-visszajárunk a Szabadtéri Néprajzi Múzeumba, Szentendrére. ♦

A Média a Családért-díj

júniusi jelöltjei

Média a Családért-díj

IVANOVA DANIELA

Idősgondozás – Segítséget kérni nem szégyen!

csalad.hu

A Média a Családért-díj fő támogatója:

Külhoni Média a Családért-díj

KISS RÉKA

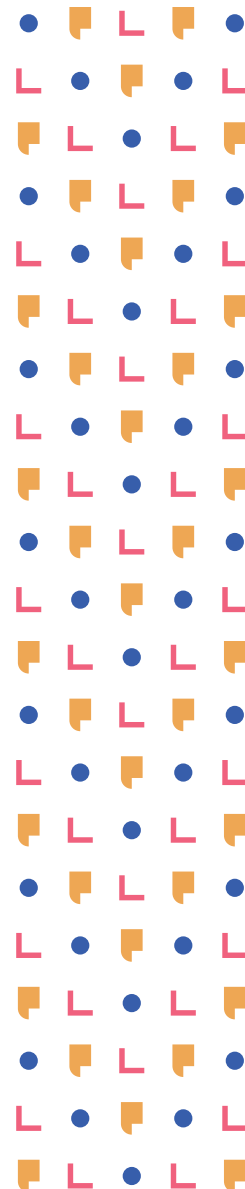
Sok nagymama sok története

ma7.sk

A Külhoni Média a Családért-díj fő támogatója:

A jelöltekről szóló ismertetőt és a jelölt munkákat megismerheti a mediaacsaladert.hu-n, ahol az Ön jelölését is várjuk.

JÚNIUSI KIMENŐ

Képr: Keppel Ákos

BUDAPEST KÖSZÖNTI A GIRÓT!

2022 májusában Budapest adott otthont a 105. Giro d'Italia rajtjának. Az elsőként 1909-ben megrendezett olasz háromhetes verseny a kerékpársport egyik legnépszerűbb, komoly történelmi hagyományokra visszatekintő eseménye.

Az időszak kiállítás a verseny és általában kerékpársport előtt tiszteleg. A tárlatot bejárva olyan érdekességeket is megtudhatunk, mint hogy a háromszoros Giro-győztes *Gino Bartali* (1914–2000) a második világháború idején a kerékpárja nyeregcsövésébe rejtve csempészett menekült zsidók számára iratokat Assisiből Firenzébe.

BTM Vármúzeum, 2022. szeptember 11-ig

ART DECO BUDAPEST. PLAKÁTOK, TÁRGYAK, TEREK (1925–1938)

A Magyar Nemzeti Galéria nagyszabású kiállítással mutatja be az 1920-as és az 1930-as évek sok változást hozó izgalmas időszakát. A tárlaton az art deco művészet és kor tárul fel a plakát műfaján keresztül. Száz évvel ezelőtt – az első világháború traumája és a spanyolnáthajárvány szörnyűségei után – a gazdasági konszolidációval együtt a húszas évek második felében féktelen vágy jelent meg az élet élvezete iránt, és az ezzel járó csillogás, az olykor dekadenciába átcsapó mohó életvágy volt az egyik meghatározó eleme az art deco ízlésvilágának.

Magyar Nemzeti Galéria, 2022. augusztus 28-ig

MÚZEUMOK ÉJSZAKÁJA

A nagy népszerűségnek örvendő, idén 20. alkalommal megrendezett estén ismét rengeteg érdekes program várja a látogatókat. Az Aquincumi

Múzeum tárlatvezetésén például megtudhatjuk, hogy mennyire hasonlítanak a római fürdők a mai wellness-központokhoz, a gyerekek megismerhetik az ókori találmányokat, az Aeropark repülőmúzeum pedig beviszi a látogatókat a Liszt Ferenc Repülőtér kulisszái mögé. Kiderül, hogy mi történik a járatok 30 perces fordulójében, megnyílik a pilóták és a légiutas-kísérők életét bemutató kiállítás a Tu-154-es repülőgép hátsó kabinjában, és az érdeklődők az Airbus A320 szimulátorában kipróbálhatják, milyen vezetni egy repülőgépet.

Országszerte, 2022. június 25.

MAGYAR SZÍNHÁZAK 34. KISVÁRDAI FESZTIVÁLJA

A háborús övezetből érkező beregszásziak a *Forráspont* című előadásukat hozzák el a fesztiválra, amely az emberiség megosztottságát *Yasmina Reza Az öldöklés istene* című művéből kiindulva mutatja be. A Zentai Magyar Kamaraszínház és a Soproni Petőfi Színház az *Ördögölő Józsiás* című zenés tündérvjátékot viszi színre, a Komáromi Jókai Színház pedig *Schwechtje Mihály* igaz történetet feldolgozó drámáját, *Az örökséget* adja elő, amely azt a kérdést teszi fel, hogy hol van a polgármester, amikor prostituáltak adják el a gyerekeket. A nagyváradi társulat *Nyikolaj Erdman Az öngyilkos* című vígjátékával áll színpadra, amelynek főszereplője egy házastársa vitában végzetes döntésre szánja el magát. Rajta keresztül láttatja a szerző, hogy mennyire groteszk tud lenni az ember önnön személye előtt leborulva.

Kisvárdra, 2022. június 24.–július 2.

GYEREKKONCERT ÉS HANGSZERKIPRÓBÁLÁS A GIPSY CHAMBER ORCHESTRA VEZETÉSÉVEL

A foglalkozás célja a hangszerek hangjának megismertetése és az együttzenélés, együtténeklés örömeinek átadása. A gyerekek bevonódhatnak az előadásba, énekelhetnek, táncolhatnak, és a koncert után ki is próbálhatják a hangszereket.

Budapest, Aranytíz Kultúrház, 2022. június 11.

KALANDOS ERDŐ

A természetismereti kiállítás a 3-8 éves, óvodás és kisiskolás korosztály számára készült, az életkoruknak megfelelő eszközökkel közvetít ismereteket az erdő élővilágáról. A gyermekek és kísérőik különböző játékokon keresztül ismerhetik meg az erdő komplex rendszerét, találkozhatnak óriáskullanccsal, vaspondróval, üregi állatokkal, gombafélékkel, borzzal, rókavárral, és tanulmányozhatják a kiállítás leghangsúlyosabb elemét: a nagy diorámát, amelyben megtalálhatóak a Kárpát-medence erdeinek leggyakoribb fajai.

**Budapest, Magyar Természettudományi Múzeum,
2022. december 31-ig**

TERET ADUNK AZ OLVASÁSNAK

Könyvheti újdonságok

ESTI PESTI SWING BUDÁN

Június 15-én két swing stílusban alkotó zenekar lép fel a Kobuciban. A Stereo Swing az elektronikus zenét ötvözi a hagyományos századeleji dallamokkal, a Swing Á la Django pedig a magyar autentikus folklór zene, a francia manouche swing és a sanzon műfajában van otthon. A zenekarok közös produkciókkal is készülnek.

Budapest, Kobuci Kert, 2022. június 15.

NAGYERDEI SZABADTÉRI JÁTÉKOK

Idén összesen 11 színházi előadás lesz látható, ezek között találunk klasszikus és kortárs darabot, magyar és külföldi vígjátékot, musicalt és táncjátékot is. A Csokonai Színház a *Játék a kastélyban* című Molnár Ferenc-vígjátékot és *A Pál utcai fiúk* című musicalt adja elő, a József Attila Színház *Furcsa pár – női változat* című komédiája pedig arról szól, hogy mi történik, ha összeköltözik egy pedáns és hipochonder nő egy életvidám és rendetlen csajjal.

**Debrecen, Nagyerdei Szabadtéri Színpad,
2022. június 8-tól augusztus 23-ig**

SZABÓ BALÁZS BANDÁJA: CSÖNDKABÁT

Az irodalom és a zene fonódik össze a zenekar június 18-i koncertjén, amit az együttes teljes egészében magyar költőknek szentel. A versmegzenésítésekre épülő, a hagyományos zenekari hangzástól eltérő, vonósokkal kiegészülő, *Csendkabát* című akusztikus, irodalmi esten többek között *Pilinszky János*, *Radnóti Miklós* és *Greccsó Krisztián* művei szólnak meg a zenekar tolmácsolásában. Vendégként a Hasonlatok-koncertlemezen is hallható Accord Quartet működik közre vonóshangszereken.

**Budapest, Városmajori Szabadtéri Színpad,
2022. június 18.**

KÉPMÁS-EST

FILM és
PSZICHOLÓGIA

Várkert Bazár,
Testórpalota, Vetítőterem

Kép: Emmer László

Június

08.

19:00

NEM FOG FÁJNI? Avagy mi történik a pszichológusnál?

Ha pszichológushoz jársz, nem vagy százas?
A rendelő diványa olyan, mint egy lelki wellness?
A jó pszichológus minden klienssel kompatibilis?

Estünket a **Terápia** c. sorozat egy epizódjával kezdjük, majd tévhitekről és közhelyekről beszélgetünk, körbejárunk, kinek milyen szakembert érdemes választania, és mire számíthat, aki szakemberhez fordul.

Szám Kati vendégei: prof. dr. Bagdy Emőke, klinikai szakpszichológus, pszichoterapeuta és **Kozma-Vízkeleti Dániel,** kiképző családterapeuta, klinikai szakpszichológus.

A Képmás-estre a belépés regisztrációhoz kötött, a belépő személyenként egy Képmás-magazin.

Regisztráció: kepmas.hu/kepmas-est

TÁMOGATÓ:

RENDEZŐK:

GYEREK SZIGET

Két év szünet után ismét gyerekekkel népesül be a Hajógyári-sziget három júniusi hétvégén. A tucatnyi programhelyszínen kicsik és nagyok is megtalálhatják a nekik való elfoglaltságot, kézműves foglalkozások, színházi és bábelőadások, táncház és koncertek várják a családokat. Fellép többek között a Kolompos, a Kaláka, Halász Judit, a Rutkai Bori Banda, lesz állatsimogató, társasjátékozás, ugrálóvár és sok minden más.

**Budapest, Hajógyári-sziget,
2022. június 4., 5., 6., 11., 12., 18., 19.**

SZÖVEG –
JEAN ORSOLYA

A cikk a Magyar Turisztikai Ügynökség
szakmai támogatásával készült.

CSILLAGLESEN

Vajon amikor ősink felpillantottak az égboltra, hány csillagot láttak? Bizonyára jóval többet, mint mi, a következő generációk pedig talán már csak filmekből ismerhetik majd meg a teljes pompájában ragyogó csillagos égbolt látványát. A fényszennyezés miatt ugyanis napjainkra már csak igen kevés hely maradt a Földön, ahol a sötét éjszakai égbolt a maga természetes állapotában csodálható meg.

◆ A FÉNYSZENNYEZÉS NEM CSAK ESZTÉTIKAI KÉRDÉS

A fényszennyezés mérséklése elsősorban nem esztétikai kérdés. A mesterséges megvilágítás súlyosan károsítja a környezetünket benépesítő élővilágot, megzavarja az életközösségek éjszakai nyugalma, életritmusát, és helyrehozhatatlan változásokat indít el, hazánkban például vándormadarak millióinak pusztulását okozhatja.

A fenti káros folyamatok megfékezése érdekében indította el a Nemzetközi Sötét Égbolt Társaság (International Dark Sky Association) azt a programot, amelynek lényege, hogy világszerte csillagoségbolt-parkokat hoznak létre olyan térségekben, ahol elenyésző az éjszakai fényszennyezés.

Magyarország jelenleg három csillagoségbolt-parkkal is büszkélkedhet: a Zselici Csillagparkkal, a Hortobágyi Csillagoségbolt-parkkal és a Bükk-i Csillagoségbolt-parkkal.

A ZSELICI CSILLAGPARK

A Zselici Tájvédelmi Körzet egyedülálló élővilága mellett arról is nevezetes, hogy ez Európa egyik legkevésbé fényszennyezett területe. 2009-ben Európában elsőként nyerte el a „Nemzetközi Csillagoségbolt-park” címet.

A dús vegetációjú erdőszéggel körbevett Zselici Csillagparkban felhőmentes éjszakákon szabad szemmel

is több ezer csillag látható, és derült nyári éjjeleken a Tejút halványan derengő látványában is gyönyörködhetünk az épület erre a célra kialakított teraszáról, a csillagvizsgáló 40 cm tükörátmérőjű távcsövével pedig az égbolt rejtett kincsei is megfigyelhetők, így a Naprendszer bolygói, azok gyűrűi és holdjai, csillaghalmazok, állatövi fény és akár üstökösök is.

A csillagparkot körbevevő erdőben vezet egy tanösvény is, amelynek nyitott pihenőpavilonjai az éjszakai csillagtúrák állomáshelyeiként funkcionálnak. Az erre járókat meghatározott időpontokban komplett program és egy páratlan meteoritgyűjtemény-kiállítás is várja. A planetárium hátradöntött székeiben pedig átélhetjük, ahogy az épület falai átlátszóvá válnak, és feltárul a csillagos ég, nagyítható, felcímkézett csodáival. Külön élményt jelentenek a szervezett éjszakai csillagnéző túrák is, ahol kizárólag a természetes fények világítják be az utat.

Tipp: Mielőtt látogatást tervezünk ide, tájékozódjunk az aktuális programokról! Barangoljunk be a környék többi látnivalóját is, így az épület közelében található 25 méter magas kilátót, ahonnan szép időben belátható az egész Zselici Tájvédelmi Körzet, a Balaton-felvidék tanúhegyei, a Mecsek és akár a horvátországi Papuk-hegység is!

Kép: Pannon Csillagda / Ladányi Tamás

Pannon Csillagda, Bakonybél

A HORTOBÁGYI CSILLAGOSÉGBOLT-PARK

A Hortobágyi Nemzeti Park nemcsak páratlan élővilágáról, a gémeskutakról és a Kilenclyükú hídról híres. A Hortobágyon az ég és a föld találkozását semmi sem zavarja meg a horizonton, és mesterséges fények sem halványítják el a csillagokat. Míg a nagyvárosok központjából csak egy-két tucatnyi, az átlagos településekről pár száz csillag figyelhető meg, a Hortobágy egén közel 2000 fénypontot láthatunk.

A Hortobágyi Nemzeti Park a háborítatlan természet szimbóluma: a nemzetközi madárvándorlási útvonalak metszéspontjában van. A csillagoségbolt-park kialakításának éppen ezért egyik fontos célja volt, hogy csökkentse a meglévő fényszennyezést a nemzeti park területén, és megelőzzön minden további kedvezőtlen változást.

A csillagoségbolt-parkban több látványos csillagcsoport látszik szabad szemmel is, és már kisebb távcsővel is ködök, csillaghalmazok tucatjait kereshetjük meg. Meghirdetett programjaikon a résztvevőknek a Nemzeti Park szakavatott munkatársai mutatják be a látnivalókat, többek között a 7 méter magas csillagda tetején helyet

foglaló, 140 mm átmérőjű „CFF” típusú apokromatikus lencsés távcső segítségével.

Tipp: A csillagoségbolt-parkban részt vehetünk csillagászattal egybekötött Naplemente-túrán, e-bike-túrán vagy akár csillagjai esteken is.

Érdeemes bejárni a Hortobágy-Halastavi tanösvényt is. A kisvasút régi indítóállomása előtti térről alkonyat után teljes szépségében élvezhető a zavaró fényektől mentes hortobágyi égbolt.

A BÜKKI CSILLAGOSÉGBOLT-PARK

A répáshutai Bükki Csillagoségbolt-park határtalan élményeket ígér: ötven férőhelyes planetáriumában az égbolt csodái a nyolc méter átmérőjű kupolán jelennek meg, a több mint 100 négyzetméter nagyságú látványt pedig négy, egyszerre működő lézerprojektor szolgáltatja 4K minőségben. Az „Éltető Napunk” elnevezésű kiállításon képet kaphatunk a csillagok és a naprendszerek kialakulásának folyamatáról, a naprendszerbeli látogatást pedig két hologúla teszi teljessé. A kiállítás egy külön részlegében szinte minden megtudható a hullócsillagokról és a meteoritokról, és nemcsak szabad szemmel, hanem

A Hortobágyi Csillagoségbolt-park

A Zselici Csillagpark

polarizációs mikroszkóp segítségével is vizsgálhatók a távoli világokból érkezett kövek. A fő attrakció pedig egy hatalmas, 32,3 kilogramm tömegű, földbe csapódott vasmeteorit, amelyet meg is érinthetünk.

Tipp: Egyedi élményeket nyújtanak a VR-eszközök, amelyekkel a vállalkozó kedvűek repülhetnek a Bükki felett. A legkülönlegesebb játék az Apolló-18 küldetés, amikor egy holdrovert vezetve vehetünk részt egy izgalmas kalandban.

A PANNON CSILLAGDA

Ugyan nem csillagoségbolt-park, de az ország egyik legmenőbb csillagászati bemutatóhelye a Bakonybélben található Pannon Csillagda, ahol az űrkutatásról és a csillagászatról szóló kiállításon túl még akár meteoritot is simogathatunk. Az éjszakai távcsöves bemutatókon a Holdról és a csillaghalmazokról tanulhatunk, a csillaghullás időszakában pedig szinte testközelbe kerülhetünk a meteorrajjokkal.

A csillagda egyik attrakciója egy naptávcső, amelynek segítségével a Nap felületének döbbenetes részleteit figyelhetjük meg. A Pannon Csillagda az első és egyetlen Ultra HD-felbontású digitális planetárium Közép-Európában, amelynek legnagyobb újdonsága, hogy speciálisan kupolafelületre optimalizált, ismeretterjesztő filmeket képes vetíteni, döbbenetes minőségben.

Tudta? Sárnecky Krisztián észlelő-csillagász a Pannon Csillagda projekt lelkes támogatója. Szimpátiájának kifejezéséül az egyik általa felfedezett kisbolygót a csillagda és az annak otthont adó település tiszteletére Bakonybél névre keresztelte.

A PISZKÉSTETŐI OBSZERVÁTORIUM

A csillagvizsgáló története 1952-ben kezdődött Budapesten, egy 60/90 centiméteres Schmidt-rendszerű teleszkóp beszerzésével, amit a Magyar Tudományos Akadémia rendelt meg a Zeiss-művektől. Az új távcsőnek egy tiszta és derült égbolttal rendelkező helyszínt kerestek, és végül a Mátrában 944 méter magasan elhelyezkedő Pizskéstető mellett döntöttek. A Pizskéstetői Observatórium azóta is hazánk legnagyobb és legjobban felszerelt csillagvizsgálója.

Itt található az ország legnagyobb – két emelet magas – távcsöve, és itt működik az a Schmidt-teleszkóp, amellyel eddig mintegy 2000 új kisbolygót, 5 új üstökösöt és több mint 50 új szupernóvát fedeztek fel, valamint itt kapott helyet egy új 80 cm-es robottávcső is, amely időnként olyan izgalmas eseményeket is lencsevégre kap, mint amikor egy szupernagy tömegű fekete lyuk szétép egy csillagot. A hely érdekessége még a csillagászok lakhelyéül szolgáló főépület, amelynek alakja az Oroszlán csillagképet mintázza, és mind a négy irányból szemlélve különbözik a szintjeinek száma.

Pizskéstetőn tudományos kutatás zajlik, ezért csak bejelentkezéssel látogatható.

SVÁBHEGYI CSILLAGVIZGÁLÓ

Az egyik legkézenfekvőbb választás az ég csodáira kíváncsiaknak a Budapest 12. kerületében található Svábhegyi Csillagvizsgáló, ahol ma már kimondottan a bemutatásra és az ismeretterjesztésre töreksenek. Számtalan programmal várják az érdeklődőket heti rendszerességgel, műszerparkjuk pedig talán a legkomolyabb azok közül, ami demonstrációs célra a nagyközönség számára elérhető. Emellett csodálatos természeti környezet és elhivatott szakemberek várják az érkezőket, így az életre szóló élmény garantált. ♦

ÖKOKALAND EXTRA SORSJEGY AKCIO!

Töltsd fel nyeretlen ÖKOKALAND EXTRA sorsjegyed adatait az akciós nyereményekért!

HETI NYEREMÉNYEK:

4 db Xiaomi MI Pro 2 elektromos roller
6 db, egyenként 100.000 Ft pénznyeremény

FŐNYEREMÉNY:

ŠKODA ENYAQ iV 60
ELEKTROMOS AUTÓ!

AZ AKCIÓ IDŐTARTAMA: 2022. május 13. – június 5.

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

További részletek a lottózókban, a karitatív sorsjegyárusoknál
és a www.szerencsejatek.hu honlapon.

#maradjonjáték 18

2AMSTED

**VADÁSZ
ZSUZSANNA**

KONDUKTOR-
MŰVÉSZETTERAPEUTA
MEGMUTATTA, MIT JELENT
KONDUKTORNAK LENNI.

Cikk az 46. oldalon